

This question paper contains 4+1 printed pages]

आपका अनुक्रमांक

2021

B.A. (Hons.)/Programme D

Discipline Centred Concurrent Course

SANSKRIT LITERATURE

Time : 2 Hours

Maximum Marks : 50

(Write your Roll No. on the top immediately on receipt of this question paper.)

Note :— Unless otherwise required in a question, answers should be written in Sanskrit *or* in Hindi *or* in English; but the same medium should be used throughout the paper.

टिप्पणी :— अन्यथा आवश्यक न होने पर प्रश्नपत्र का उत्तर संस्कृत या हिंदी या अंग्रेजी किसी एक भाषा में दीजिये; परन्तु सभी उत्तरों का माध्यम एक ही होना चाहिए ।

This question paper contains 8 questions.

All questions should be answered.

इस प्रश्न-पत्र में कुल 8 प्रश्न हैं ।

सभी प्रश्नों के उत्तर दीजिये ।

P.T.O.

1. निम्नलिखित में से किसी एक श्लोक का अनुवाद कीजिये : 5

Translate any *one* of the following Shlokas :

(क) न जायते म्रियते वा कदाचिद् नायं भूत्वा भविता वा न भूयः ।

अजो नित्यः शाश्वतोऽयं पुराणो न हन्यते हन्यमाने शरीरे ॥

(ख) योगस्थः कुरु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा धनञ्जय ।

सिद्ध्यसिद्ध्योः समो भूत्वा समत्वं योग उच्यते ॥

(ग) रागद्वेषवियुक्तैस्तु विषयानिन्द्रियैश्चरन् ।

आत्मवश्यैर्विधेयात्मा प्रसादमधिगच्छति ॥

2. निम्नलिखित श्लोकों में से किसी एक की सप्रसङ्ग व्याख्या कीजिये : 7

Explain with reference to the context any *one* of the following

Shlokas :

(क) कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन ।

मा कर्मफलहेतुर्भूर्मा ते सङ्गोऽस्त्वकर्मणि ॥

(ख) या निशा सर्वभूतानां तस्यां जागर्ति संयमी ।

यस्यां जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतो मुनेः ॥

3. भगवद्गीता के आधार पर ज्ञानयोग का निरूपण कीजिये । 8

Delineate Jnana-yoga according to the Bhagavadgita.

अथवा

(Or)

भगवद्गीता द्वितीय अध्याय के अनुसार कर्मयोग को समझाइये।

Explain Karma-yoga according to second chapter of the Bhagavadgita.

4. निम्नलिखित श्लोकों में से किसी एक श्लोक का अनुवाद कीजिये : 5

Translate any *one* of the following Shlokas :

(क) तीर्थोदकानि समिधः कुसुमानि दर्भान्

स्वैरं वनादुपनयन्तु तपोधनानाम् ।

धर्मप्रिया नृपसुता न हि धर्मपीडाम्

इच्छेत् तपस्विषु कुलव्रतमेतदस्याः ॥

(ख) श्रोणीसमुद्रहनपार्श्वनिपीडितानि

स्वेदस्तनान्तरसुखान्युपगूहितानि ।

उद्दिश्य मां च विरहे परिदेवितानि

वाद्यान्तरेषु कथितानि च सस्मितानि ॥

5. निम्नलिखित में से किसी एक की सप्रसङ्ग व्याख्या कीजिये : 7

Explain any one with reference to the context :

(क) तस्मिन् सर्वमधीनं हि यत्राधीनो नराधिपः ।

(ख) गुणानां वा विशालानां सत्काराणां च नित्यशः ।

कर्तारः सुलभा लोके विज्ञातारस्तु दुर्लभाः ॥

(ग) रज्जुच्छेदे के घटं धारयन्ति ।

6. वासवदत्ता तथा पद्मावती की चारित्रिक तुलना प्रस्तुत कीजिये : 8

Compare the characteristic features of Vasavdatta and

Padmavati.

अथवा

(Or)

भास के नाटकों की सामान्य विशेषतायें बताइये ।

Delineate general characteristics of the Bhasa's plays.

7. किन्हीं दो शब्दों में सन्धि-विच्छेद कीजिये : 5

Disjoin any *two* of the following words :

कर्मण्येव । तीर्थोदकानि । नैवेदानीम् । पश्यतो मुनेः ।

इन्द्रियाणीन्द्रार्थेभ्यः ।

8. किन्हीं दो रेखाङ्कित शब्दों में विभक्ति बताइये : 5

Identify Vibhakti in any *two* of the following underlined words :

(1) बलस्य त्वाम् ।

(2) तं तथा कृपयाविष्टम् ।

(3) मदनार्ताभिः प्रियाभिरूपगूढाः ।

(4) स्मृतिभ्रंशाद् बुद्धिनाशः